

Pregled crikveničke glazbene prošlosti

Slavko Matejčić, dipl. oec.
Petak, HR – 51260 Crikvenica
smateji1@gmail.com

UDK 78(497.561Crikvenica)(091)

Sažetak

Ovaj članak donosi kratak pregled glazbene prošlosti Crikvenice i njenih istaknutih sudionika tijekom protekla četiri stoljeća. Svoje spoznaje o lokalnoj glazbenoj tradiciji autor je prikazao u okviru dvije cjeline: crkvene i svjetovne glazbe. Najstariji sačuvani dokument je i Antifonal Rimskog brevijara iz 1687. godine kojeg je sastavio redovnik Nicolao Radossevich. Najstariji poznati glazbeni instrument su pavlinske orgulje, za koje je utvrđeno da su se 1688. godine nalazile na koru crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije, ali nisu sačuvane. Pretpostavlja se da su postojeće orgulje nabavljene 1868. godine. Među svjetovnim tradicijskim glazbalima najstariji je mihelj, mih izrađen 1879. i od kojega su sačuvani samo drveni dijelovi. Autor navodi i brojne sudionike crikveničke glazbene prošlosti koji su djelovali u određenim razdobljima. Navodi nazive zborova i instrumentalnih sastava te pojedinačna imena zborovođa i voditelja tamburaških i puhačkih sastava, a djelom i imena njihovih članova.

Ključne riječi: glazbena tradicija, Crikvenica, redovnici pavlini, orgulje, vidulice, mihelj, tambure, limena glazba, zborovi

Uvod

Saznanja o glazbenoj tradiciji Crikvenice ograničena su vrlo oskudnom literaturom, malim brojem arhivskih dokumenata i izvora, pa se u ovom članku oslanjam jednim dijelom na usmeno priopćene podatke iz sjećanja osoba koje sam poznao, a koje su rođene najranije krajem 19. stoljeća. Dio podataka preuzet je iz pisanih izvora, uglavnom župnih knjiga, Spomenice župe i

blagajničkih župnih knjiga. Uz to, za pisanje ovoga rada korištena je fotodokumentacija i audio snimke izvornih svirača i pjevača, pa su primijenjene odgovarajuće znanstvene metode. Članak je nastao proširenjem i razradom teksta pod naslovom *Crikvenička glazbena tradicija* objavljenog 14. ožujka 2019. godine na portalu *Crikva.hr*, koji sadrži kratak pregled bez detaljnije analize navedenih izvora.

Možemo govoriti o dvije strane glazbene tradicije Crikvenice. S jedne strane je sakralna glazba stvarana za potrebe crkvenih obreda, a s druge je svjetovna glazba s izvorima u starijoj folklornoj tradiciji, uključujući organizirano zorno pjevanje i orkestralno muziciranje u kasnijim razdobljima 20. stoljeća.

Ne može se preciznije odrediti u kojoj mjeri su crkvena i svjetovna glazba utjecale jedna na drugu. Pritom treba naglasiti da u 20. stoljeću nalazimo iste izvođače u crkvenom i u svjetovnom zboru, odnosno u tadašnjim instrumentalnim sastavima.

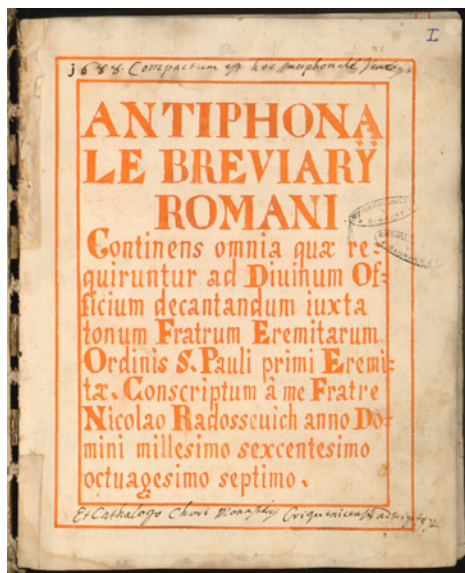
Crkvena glazbena tradicija

Zahvaljujući osnivanju samostana 1412. godine u Crikvenici su duže vremena boravili pavlini, čije je crkvene obrede pratilo i pjevanje. O crkvenom pjevanju sačuvan je pisani dokument *Antifonal* redovnika Nikole Radoševića iz 1687. godine. Radi se o rukom pisanoj knjizi koja sadrži napjeve (antifone) koje su pavlini pjevali u koru, kao i razne himne i otpjeve kod biblijskih čitanja. Tekstovi antifona popraćeni su i neumama – srednjovjekovnim notacijskim oznakama njemačke provenijencije. Navedeni *Antifonal* sadrži 327 listova, a kao autor u naslovu je naveden *Nicolao Radosseovich* tj. Nikola Radošević.

O porijeklu Antifonala saznajemo iz rukopisne bilješke na prvoj stranici u kojoj se navodi da je *Antifonal* u Veneciji uvezan u knjigu, a pripadao je crkveni čkom pavlinskom samostanu. Indirektnu potvrdu o vezi *Antifonala* s crkveni čkim samostanom nalazimo u arhivskoj građi pavlinskog samostana u Crikvenici.¹ U ispravi datiranoj 25. veljače 1687. godine u Crikvenici, u kojoj se odobrava isplata 10 libara Jurju Alafetiću za sadnju trsja na samostanskoj zemlji, spominje se kao svjedok *Pater Mikula Radosseovich*. Isto tako, u sličnoj ispravi od 20. ožujka 1687. godine navodi se *Et coram me F. Nicolao Radosseovich Conventuali*. To potvrđuje da je autor crkveni čkog *Antifonala* Nikola Radošević bio redovnik crkveni čkog samostana u čijem je skriptoriju napisao *Antifonal*.

Pretpostavljamo da je prilikom rekonstrukcije crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije 1659. godine izgrađeno i pjevalište koje je naznačeno na nacr-

¹ Dokumenti pavlinskog samostana, Povjesni arhiv Hrvatske.

Faksimili stranica Antifonala Rimskog brevijara iz 1687. godine.
Izvor: Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Zagreb. Signatura R 3038.

tu iz 1753. godine, što ga je izradio Antonio De Verneda.² Orgulje za pjevalište su prema podatku koji donosi Ratomir Gregurić nabavljene 1864. godine,³ a njihov graditelj bio je zagrebački majstor Antun Šimenc.⁴ Orgulje su kasnije dograđivane, obnavljane, a u funkciji su i danas. O njihovoj nabavci postoji i drugačiji podatak.

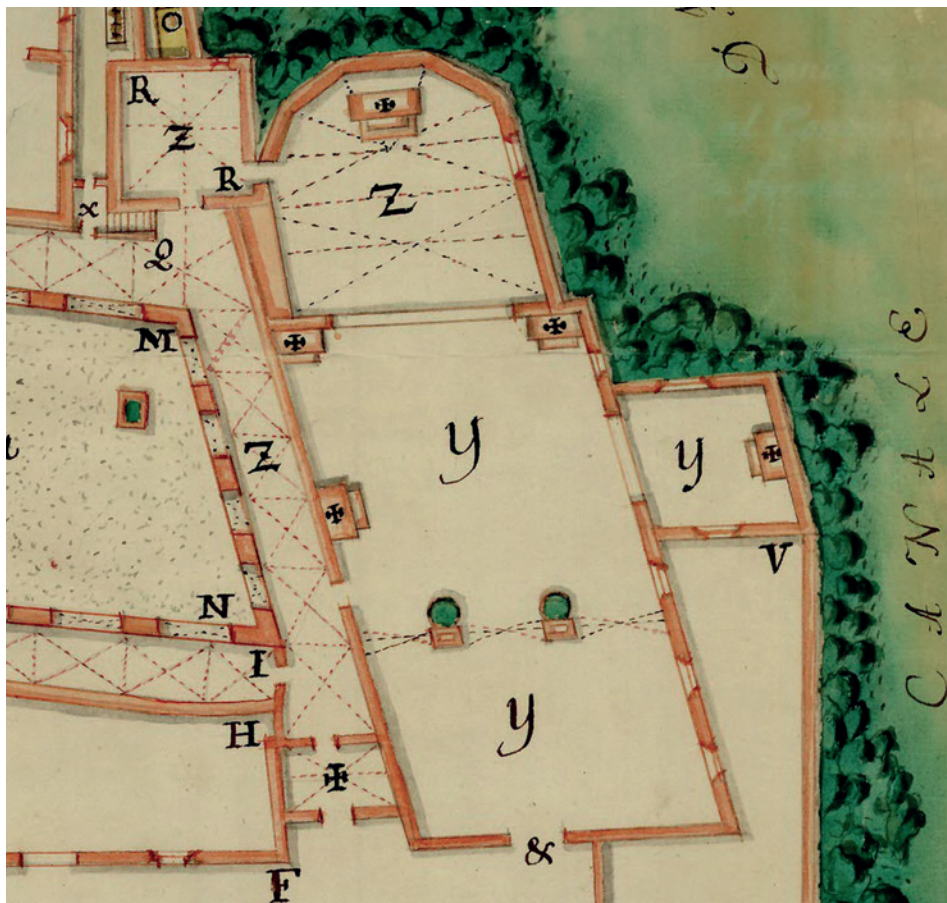
Prilikom dolaska župnika Aleksandra Cara⁵ u crikveničku župu sastavljen je *Imovnik župe Crikvenica*. Imovnik počinje brojem 1 do zaključno broja 54. na drugoj stranici. Navedeni su nazivi i količine predmeta te vrijednost u forintama i novčićima. Godine nabave nisu navedene. Nakon broja 54. na drugoj stranici je upisano: *Dne 21. rujna 1868 izručen je imovnik novoimenovanom preč. župniku Aleksandru Caru*. Prema rukopisu, može se zaključiti da je Imovnik sastavio sam Aleksandar Car jer je stari župnik Stanko Katnić bio bolestan ili već mrtav. *Imovnik* se nastavlja na sljedećoj stranici broj 3. U glavi stranice piše sljedeće: *Nastupom preč. gosp. Aleksandra Cara nastavljen je inventar od g. 1868. kako slijedi:...* 1. Orgulje nove - dobre 1600 Fr... itd, opet bez upisa godine nabave. Godine nabave počinju se upisivati tek od 1901. Kod pojedinih stavki inventara navedeni su razni donatori ili piše da je *sabrano u*

² www.wikipedia.org, 2021.

³ Gregurić, 1941.

⁴ Muzička enciklopedija, 1977.

⁵ Rodom iz Crikvenice.

Tlocrt crkve izradio je 1786. vojni građevinski inženjer Felice Stefano Verneda. Original se čuva u mađarskom arhivu Županije Somogy u Kaposvaru.
Izvor: Nacionalni arhiv Mađarske. Budimpešta.

puku. Kako kod orgulja ne piše nikakva napomena, a radilo se o značajnom iznosu, može se pretpostaviti da su kupljene iz privatnih sredstava župnika Aleksandra Cara.

Osim toga, u knjizi blagajne župe Crikvenica za 1864. i 1865. godinu ne navode se nikakvi izdaci u vezi orgulja, nego se tek od 1870. godine pojavljuje izdatak od 30,00 forinti *za orguljanje učitelju*.⁶ Prijašnji župnik Stanko Katnić je pod kraj života bio bolestan i teško da je imao volje nabavljati nove orgulje.

Međutim, Danilo Klen u svome članku o crikveničkom samostanu⁷ spominje ispravu od 15. veljače 1688. godine kojom se Mikula Sučić nagodio za neki

⁶ Liber Benigna, 1823. – 1877.

⁷ Klen, 1981.

dug sa samostanskim fratrima, a u ispravi se spominje Petar Sugai (Žugai) kao pisar i orguljaš: *Masnik i Organista i Prodikach rechenoga Klostr.* Dakle crikvenički pavlini su već 1688. godine imali instrument orgulje i orguljaša.

U knjizi blagajne crkveničke župe *Liber Rationum* koja se vodila od 1792. nalazimo u 1796. godini pod rednim brojem 28 sljedeći izdatak: *Pro reparatione Organi, et rebus in reparationem ejusdem necesariis* 3,24 f. Znači da je tadašnji župnik Franjo Čikulić za popravak orgulja isplatio 3,24 forinte. Kako su pavlini kao crkveni red ukinuti 1786. godine to su se za crkvu Blažene Djevice Marije i sav inventar u njoj morali brinuti župnici. Inače u Protokolu župe Kotor postoji i knjiga blagajne za razdoblje od 1775. do svibnja 1792. godine, ali se u njoj ne spominju izdaci za održavanje orgulja, pošto Kotorska župa nije imala taj instrument.

195

pjevača, pod Q 5,49 forinti). Dakle, uz orguljaša spominju se i pjevači koji više nisu pavlini nego obični župljani.

Prije nabavke novih orgulja 1868. godine, orgulje u crikveničkoj crkvi spominju se u dva zapisa u knjizi blagajne Župe Crikvenica.⁸ Za 1825. godinu navodi se: *Pro reparatione Organi, prot Quietantia Nr. 1 64. F.* a za 1828. godinu *Pro augmentato Ogano, prout quietantia Nr 2 70. F.* To bi značilo da su stare orgulje iz pavlinskog vremena popravljane i čak povećane, ali to ipak nije zadovoljilo mladog župnika Aleksandra Cara koji se odlučio za nabavu novih orgulja.

Nakon 1870. godine u knjizi župne blagajne obavezna stavka je godišnje plaćanje nekom učitelju za sviranje orgulja u crkvi. Iznos se postupno povećavao od 30 forinti godišnje pa do 200 forinti za 1900. godinu. Među tim učiteljima crikveničke pučke škole neki su ostali u sjećanju i njihova imena zabilježena su u školskim dokumentima. Tako se zna da je Franjo Sinko stigao u Crikvenicu 1874. godine. U školskoj Spomenici se navodi da je rođen 27. rujna 1845., oženjen je i otac troje djece. Završio je nižu gimnaziju i dvogodišnji preparandijski tečaj. Za orguljanje je dobivao 50 forinti iz crkvene blagajne.⁹ U svojem zapisu *Povijest crikveničke pučke škole* Ratimir Gregurić za njega kaže: *Sinko je također bio upravo ženijalan orguljaš. Dok bi župnik propovijedao, on bi spjevao i komponirao kakovu novu pjesmu često vrlo originalnu, pa bi je iza propovijedi odmah iz glave svirao i pjevao.*

Drugi učitelj-orguljaš koji je ostao zabilježen u zapisima župe i pučke škole je Franjo Galić. On je došao u Crikvenicu 1899. godine iz Nove Gradiške kao četvrti učitelj pučke škole. Odmah mu je povjereno orguljanje u župnoj crkvi za što je dobivao mjesečnu naknadu od 200 kruna. Godine 1903. postao je ravnatelj pučke škole te je u sljedećoj godini uveo u školu i zbornu pjevanje kako bi osigurao podmladak za crkveni zbor koji je također vodio. Za njega monsijor

Orgulje na koru crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije nabavljene su 1868. godine. Snimio: Slavko Matejčić.

⁸ Liber Benigna 1823.

⁹ Spomenica osnovne škole, 1875-1946

Rigoni navodi u župnoj spomenici: *Sbor crikvenički pod njegovim ravnanjem bijaše na takvom glasu da je morao s njime veličati Boga i u drugim župama.*

U članku *Glazbeni život Požege – Vaclav (Vjenceslav) Holub graditelj orgulja iz Požege*¹⁰ autor Emin Armano spominje da je požeški majstor Vaclav Holub izvršio popravak – rekonstrukciju crikveničkih orgulja 1916. godine. O tome svjedoči i pločica na manualu s natpisom *V. Holub Sl. Požega*. Bilo je to vrijeme Prvog svjetskog rata i taj popravak nije zabilježen u župnim knjigama. Tragom tog natpisa na manualu potražio sam podatke od Državnog arhiva u Požegi te mi je arhivar Goran Huška poslao tekst u kojem se govori opširno o crikveničkim orguljama. Međutim, autor iz arhivske građe nije mogao razabrati radi li se o novogradnji ili o većoj rekonstrukciji. S obzirom da smo prethodno utvrdili da su u crikveničkoj crkvi od ranije već postojale orgulje, možemo sa sigurnošću tvrditi da se radilo o rekonstrukciji orgulja nabavljenih 1868. godine.

Godine 1917. u tijeku Prvog svjetskog rata postojala je opasnost da se za vojne potrebe rekviriraju metalne svirale orgulja, ali je to župnik Rigoni preduhitrio dopisom upućenim zemaljskoj vladi¹¹ u kojem je naveo da su orgulje nagrađene na izložbi u Zagrebu 1859. godine te bi ih trebalo sačuvati, što je onda i odobreno.

Nakon odlaska Frane Galića u Čakovec 1919. godine sviranje na orguljama i vođenje crkvenog zbora preuzeo je domaći obrtnik, postolar Petar Car (Crikvenica 1881. – Crikvenica 1955). Za njega Rigoni u župnoj Spomenici kaže: *Budući se već iz mladih dana zaljubio u glasbu dao si je truda te se tako izvježbao da igra na harmoniju i na orguljama kao pravi glasbenik. Nakon odlaska Galićeva iz ljubavi prema glasbi s jedne strane a s druge strane, da crkva ne ostane bez orguljaša preuzeo je na sebe hvalevrijednom požrtvovnošću taj teret te već sedam godina vježba mješoviti sbor u pjevanju na veliko zadovoljstvo naroda. Zasluga mu je tim veća što sve to obavlja besplatno.*

Petar Car bio je svestran glazbenik jer je znao svirati harmoniku *trieštin-ku* i *vidulice*. Kao mladić bio je na radu u Argentini te je od tamo donio više melodija argentinskog tanga kojima je znao zabavljati svoje društvo. Svirao je orgulje i vodio zbor preko 25 godina. Nakon njega tu tradiciju su preuzele i nastavile časne sestre Srca Isusova.

Orgulje su zadnji put popravljane 2003. godine jer su postale neupotrebljive zbog puknuća mehaničke trakture. Župnik Anto Aračić je popravak povjerio radionici slovenskog majstora Marjana Bukovška iz Medvoda.

Višestoljetna tradicija sviranja na orguljama i zbornog pjevanja u Crikvenici svakako je utjecala na ostale segmente glazbene kulture i glazbenog života Crikvenice.

¹⁰ Zbornik Radova, 2000.

¹¹ Spomenica župe Crikvenica 1914. – 1942.

Pjevački zbor crkve Uznesenja Blažene Djevice Marije 1943. godine.
Izvor: privatna zbirka Slavka Matejčića.

Svjetovna glazbena tradicija

Uslijed raznoraznih doseljavanja tijekom stoljeća teško je odrediti od kuda potječu razni utjecaji. Nećemo pogriješiti ako dio naslijeđa folklornog muziciranja vežemo uz šestostupanjsku ljestvicu te netemperirano pjevanje i muziciranje na autohtonim narodnim instrumentima *sopelami*, *mihu* i *vidulicami*. O tome svjedoče sačuvani ostaci glazbala i fotografije svirača. Tako je u Muzeju grda Cikvenice pohranjen dio instrumenta *miha* iz 1879. godine na kome su izrezbareni inicijali svirača: *I. C.*, moguće autora – graditelja tog instrumenta, koji potječe iz obitelji Matejčić, nadimkom Paril. Sačuvan je drveni dio instrumenta: svirala i veza svirale s mijehom, dok je sam mijeh istrunuo.

Iz 20. stoljeća poznata su imena dvojice svirača puhaćeg instrumenta *vidulica*, dvojnica: Mate Matejčić Nikolin – Paril i Petar Car Mežnjar, koji su zabilježeni na fotografiji snimljenim na svadbama i druženjima.

Taj stariji dio crkveničke glazbene tradicije izgubio se relativno rano zahvaljujući uvozu dvaju instrumenata, harmonike *trieštinke* i tambure čiji je zvuk možda više godio uhu tadašnjih Crikveničana. Nikola Mika Šnjarić (Crikvenica, 1919. – Crikvenica, 2008.) je to dobro izrazio u stihu: *Naš lipi valcer uz tambure ča vole divojke sve*. Do danas su preživjele tambure zahvaljujući upornosti pojedinih učitelja poglavito Dragana Raljušića (Pleternica

1905. – Crikvenica 1991.) koji je skoro cijeli radni vijek proveo u Crikvenici kao učitelj glazbenog odgoja u školi te Vladimira Pergjuna koji je obnovio tamburaško muziciranje u Crikvenici 1997. godine u okviru KUD-a *Vatroslav Lisinski* s predsjednikom Marijanom Jurinčićem.

Sviranje na sopilama i trieštinki je s polovičnim uspjehom pokušalo 2013. godine obnoviti *Društvo Crikveničana*. Ova crikvenička udruga 1997. prikupila je tradicijske pjesme od kojih dio pripada šestostupanjskoj ljestvici i netemperiranom pjevanju, na primjer: *Narančice, jabučice, Popuhnul je tihi vetar, Ovud san paseval* i druge. Te pjesme vežu se za neke starije običaje, a pojavljuju se i u svim ostalim mjestima u Vinodolu te su dio najstarije zajedničke tradicije.

Prvi tamburaški orkestar u Crikvenici nazvan *Hrvatska Vila* javlja se ne-

Dijelovi *miha* izrađenog 1879. godine. Snimio: Slavko Matejčić.

Mato Matejčić s vidulicama snimljen 1953. godine. Izvor: privatna zbirka Slavka Matejčića.

Tamburaški sastav *Hrvatska vila* snimljen oko 1914. godine.
Izvor: privatna zbirka Slavka Matejčića.

gdje u prvoj deceniji 20. stoljeća, a njegovo djelovanje prekida Prvi svjetski rat. Tambure su u Crikvenicu donijeli zidari koji su radeći po Hrvatskoj došli u dodir s tim instrumentom. Osim toga, nakon osnivanja Zidarske škole 1908. godine u Crikvenicu su na školovanje dolazili mladići iz unutrašnjosti Hrvatske koji su odrasli uz tambure. Prema sačuvanim fotografijama možemo zaključiti da su se uglavnom koristili instrumenti s Farkaševim štimom.

Tridesetih godina 20. stoljeća u Crikvenici djeluje tamburaški sastav *Jorgovan*. U njemu su svirali braća Zlatko i Ljubo Škiljan, zatim Joško Car – Brne i Pavao Dračić, a nastupali su i u drugim orkestrima i zborovima. *Jorgovan* je nastavio s djelovanjem i poslije Drugog svjetskog rata, premda nešto rjeđe i u dosta promjenjivom sastavu, pa se javljaju i braća Joško i Lukić Župan, koji su nadahnuli Nikolu Miku Šnjarića da napiše popularnu kompoziciju *Crikvenice moja*.

Popularnost puhaćih instrumenata (limena glazba) u Crikvenici vezana je za nastupe vojnih orkestara još za vrijeme Austro-Ugarske Monarhije. Roko Joković u svom vodiču *Crikvenica, morsko kupalište i klimatsko zimsko lječilište* iz 1913. godine navodi da glazbenici Zagrebačke domobranske pukovnije sviraju ujutro i popodne po jedan sat u Kupališnom parku, a navečer nastupaju u raznim restoranima. Ubrzo se javljaju i domaći sastavi poput sastava *Hrvatskog sokola* čiji su članovi zabilježeni na fotografiji iz 1926. godine, kada

Tamburaški sastav *Jorgovan* snimljen oko 1930. godine.
Izvor: privatna zbirka Jelene Jendrašić.

je Crikvenica slavila dvadesetgodišnjicu osnivanja Sokolskog pokreta. Među glazbenicima na fotografiji su prepoznati Nikola Matić i Zlatko Škiljan – Brico, kasnije renomirani glazbenici i voditelji crikveničkih orkestara.

Voditelj puhačkog orkestra je bio čeh Josip Rulf (Car, 1989). Iz Nezavičajnika u Matičnom uredu Crikvenica saznajemo da je rođen 16. veljače 1874. godine u Peteku (nad Ohru) u Češkoj, te da je po struci bio glazbenik, oženjen Josipom rođenom Louny i da su imali pet kćeri. U Crikvenicu je stigao 10. siječnja 1923. godine, a prijavljen je 14. listopada 1926. godine. Kao glazbenik radio je u više mjesta. Bio je član Ljubljanske filharmonije, kontrabasist i učitelj pjevanja u Opatiji, kapelnik limene glazbe u Senju i Baški (Glavičić, 1997). Kao iskusan glazbenik i voditelj puhačkog orkestra utjecao je na domaće svirače pa su mogli kasnije desetljećima voditi crikveničku limenu glazbu.

O glazbenoj aktivnosti članova Hrvatskog sokola 1926. godine monsijor Antun Rigoni zapisao je Župnoj spomenici: 30. travnja svečana zadušnica za Petra Zrinskoga i Krstu Frankopana, kojima su prisustvovali Hrvatski sokoli sa svojom glasbom, škole i mnoštvo naroda. Nakon toga su Sokoli imali položiti zakletvu na igralištu „Vala“, koju i položiše te potom s glasbom obišli sve glavne ulice mjesta. Isto tako u Spomenici Rigoni 1942. navodi: 18. svibnja prilikom odlaska iz Crikvenice biskupa Josipa Burića pratila je do općinske zgrade „Hrvatska fanfara“.

Glazbeni sastav Hrvatskog sokola 1926. godine. Izvor: privatna zbirka Slavka Matejčića.

Članovi crkveničkog jazz-orkestra *Ramona* sviraju na zabavi Veslačkog kluba *Jadran*, Sušak 22. 3. 1936. godine. Izvor: privatna zbirka Jelene Jendrašić.

New Devils 1941. godine. Izvor: privatna zbirka Slavka Matejčića.

Bečanin Felix Henschel još je jedan stranac, porijeklom iz Austrije, koji je kasnije vodio limenu glazbu te dovodio u Crikvenicu goste, što mu je bilo glavno zanimanje.

Pojedini glazbenici oformili su manji sastav koji je tridesetih godina 20. stoljeća bio prvi crikvenički jazz-orkestar koji je nazvan *Ramona* prema tada popularnoj pjesmi i filmu iz 1928.¹² s kojim se proslavila meksička glumica i pjevačica Dolores del Rio. O širokoj popularnosti pjesme i filma svjedoči i naziv crikveničkog orkestra. Orkestar je nastupao na svim zabavama širom Primorja tijekom tridesetih godina.

Generacija Crikveničana rođenih između 1923. i 1925. osnovala je pred Drugi svjetski rat jazz-orkestar *New Devils*. Ime su preuzeli od poznatog zagrebačkog jazz-orkestra *Devils* koji je za vrijeme ljetne sezone nastupao u Crikvenici. Orkestar *Devils* kasnije je vodio poznati liječnik neurolog i akademik Nenad Grčević (Matejčić, 1993). Crikvenički *New Devils* nastupali su i poslije Drugog svjetskog rata sve do 70-tih godina 20. stoljeća i to u sastavu: Rudolf Novinić klavir, Žarko Žirovec saksofon, Branko Hrelja bubnjevi, Željko Domijan kontrabas, Ivan Matejčić harmonika.

Posebna priča je *trieštinka* i *sopci* koji su je znali svirati, a njih nije bilo malo. Traženi su bili za sviranje na svadbama, jer se pirovalo po privatnim kućama i *trieštinka* je bila idealna za manji prostor. Skoro u svakoj obitelji netko

¹² Jendrašić, usmeno priopćenje 1990. godine.

je znao svirati *trieštinku*, a od početka 20. stoljeća do Drugog svjetskog rata bilo ih je više od dvadeset. Ta tema zahtijeva detaljnije istraživanje, pa ćemo ovdje navesti samo neke od najpoznatijih svirača *trieštinke*: Janez Bedenk (Jurinčić, 1885), Josip Car – Pepe Guslan, Leopold Defranceschi – Poldo Istrijan (Crikvenica 1901. – Crikvenica 1987.), Ivan Car – Kujarica, Nikola Matejčić – Miko Mačina, Petar Car – Mežnjar, Mato Matejčić – Paril, Josica Kalanj – Poštar, Željko Domijan, Ljubo Škiljan – Brico, Ivica Lončarić – Filica. Članovi KUD *Vatroslav Lisinski* snimili su sedamdesetih godina 20. stoljeća sviranje na *trieštinki* Josipa Cara – Pepe Guslana i tako je sačuvan zvuk svirača *trieštinke* uz koji su se vjenčavale stotine Crikveničana.

Još bi trebalo napomenuti i djelovanje mješovitog zbora *Preporod* koji je bio aktivan od završetka Drugog svjetskog rata do negdje 1954. godine, a vodio ga je zborovođa Branko Petrović.

Ovdje završavamo pregled glazbene baštine Crikveničana, jer od Drugog svjetskog rata na ovamo imamo znatno bogatiju povest glazbenog djelovanja i mnogo veći broj izvođača što zahtjeva opsežnije istraživanje.

Kako bismo donekle olakšali posao onome tko će nastaviti rad to navest ćemo neke ljude i događaje koji su se odvijali u glazbenom životu Crikvenice od pedesetih godina 20. stljeća na ovamo: Klapa Crikvenica iz 1971. godine, Atilio pl. Banedetti svirač na klaviru, Limena glazba Crikvenica i Nikola Matić, Kud *Vatroslav Lisinski*, Dragan Raljušić, Vlado Pergjun, glazbeni sastav maškarane grupe *Jockeri*, *VIS Galebi*, *VIS Friendsi*, natjecanje pjevača ama-

Mješoviti zbor *Preporod* 1953. godine. Izvor: privatna zbirka Slavka Matejčića.

tera *Prvi glas Crikvenice*, kazeta *Crikvenice moja* s deset kompozicija o Crikvenici (1988.), Klapa Crikvenica i Glazbena udruga *Kaštel* s voditeljem Darkom Blaškovićem, Glazbena udruga *Crikvenička rock scena* i njen pokretač Marin Škrrgatić (objavljen je zajednički CD), veći broj rock-sastava djelovao je u zadnjim desetljećima 20. i na početku 21. stoljeća, Glazbena škola u OŠ Vladimira Nazora, glazbeni festival *Neki novi klinici* i njegov osnivač i voditelj Darko Majstorović, Ivan Broz nastavnik glazbenog odgoja u OŠ Vladimira Nazora, Trio Crikvenica – Marijan, Žika i Robert. Ovaj popis zasnovan je na sjećanju autora ovog članka te ga svakako treba nadopuniti.

Zaključak

Pregled povijesti glazbenog života Crikvenice temelji se na dugo godina prikupljanoj građi i nastao je proširenjem istoimenog članka koji je objavljen 14. 3. 2019. godine na portalu crikva.hr. Glazbena tradicija je podijeljena na crkvenu i svjetovnu, a svjetovna glazba 20. stoljeća obrađena je kronološki prema pojedinim glazbenim oblicima i izričajima s prikazom instrumentalne glazbe (netemperirana glazbala, limena glazba, tambure) i zbornog pjevanja. Kod crkvene glazbe i zbornog pjevanja dosta precizno su analizom arhivskog gradiva utvrđene godine nabavke i uređenja orgulja u crkvi Uznesenja Blažene Djevice Marije, a dokumentirano je i postojanje orgulja krajem 17. stoljeća (1688.) u vrijeme redovnika pavlina.

Kod netemperiranih glazbala, evidentirani su zadnji izdanci višestoljetne tradicije. Zahvaljujući usmenim priopćenjima starijih Crikveničana i arhivskim fotografijama utvrđena su imena zadnjih svirača na vidulicama, a sačuvani drveni dijelovi mijeha, *miha* iz 1879. godine pohranjeni su u Muzeju Grada Crikvenice.

Početak djelovanje puhačkog orkestra, u Crikvenici prozvanog kao Limena glazba, datira negdje iza Prvog svjetskog rata i vezan je uz djelovanje češkog glazbenika Josipa Rulfa, odnosno kasnije Bečanina Felixa Henschela. Njih su naslijedili domaći glazbenici.

Tambure su došle u Crikvenicu početkom 20. stoljeća, a prvi poznati tamburaški orkestar zvao se je *Hrvatska vila*. Za razliku od puhačkog orkestra, sviranje na tamburama se održalo do danas zahvaljujući većoj prilagodljivosti muziciranja na tamburama. Tridesetih godina 20. stoljeća glazbenici puhačkog orkestra osnivaju prvi jazz-sastav nazvan *Ramona* koji je nazvan po popularnom holivudskom filmu i pjesmi. Desetak godina nakon završetka Drugog svjetskog rata djelovao je mješoviti zbor *Preporod*.

Ovaj pregled završava popisom nekih od najvažnijih sudionika poslijeratne glazbene povijesti Crikvenice čija su imena navedena bez kronološkog reda i opisa djelovanja.

Literatura i izvori

Antonio de Verneda. https://sh.wikipedia.org/wiki/Antonio_de_Verneda (pristupljeno 10. 10. 2021.)

CAR, Ivo – Žvrk. 1997. Usmeno priopćenje.

CAR, Marko. 1989. Usmeno priopćenje.

GLAVIČIĆ, Ante. 1997. Iz starije prošlosti senjske glazbe (1842. – 1962.). *Senjski zbornik*. Senj. Br. 24. Str. 227-252.

GREGURIĆ, Ratimir. 1941. *Građa za povijest Crikvenice*. Arhivska građa u privatnom vlasništvu Slavka Matejčića. Crikvenica.

Imovnik župe Crikvenica 1868. – 1990. Župni ured Crikvenica.

JENDRAŠIĆ, Jelena. 1990. Usmeno priopćenje.

JOKOVIĆ, Roko. 1913. *Crikvenica, morsko kupalište i klimatsko zimsko lječilište*. Crikvenica.

JURINČIĆ, Andrina. 1985. Usmeno priopćenje.

KLEN, Danilo. 1981. *Glagoljske isprave Crikveničkog samostana pavlina*. Vjesnik historijskog arhiva u Rijeci i Pazinu. Vol 24 NO. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/127065> (pristupljeno 51. 2. 2021.)

KUDIŠ, Nina. (ur.) 2012. *Czriquenicza 1412 – život i umjetnost Vinodola u doba pavlina*. Katalog. Muzej Grada Crikvenice. Crikvenica.

Liber Benigna 1823.-1877. (Knjiga blagajne župe Crikvenica od 1823. do 1877.). Arhiv župe Crikvenica.

Liber Rationum Super Proventibus Parochialis Ecclesiae Czriquencensis una cum Ecclesia Scti Antonii Patavini, nec non Altariis ad Eandem Spectantibus ab Anno 1792 initarum (Knjiga blagajne župe Crikvenica od 1792. do 1823. Arhiv župe Crikvenica.

MATEJČIĆ, Bosiljka. 1993. Usmeno priopćenje.

MATIĆ, Tomo. 2000. Glazbeni život Požege. *Zbornik radova s muzikoloških skupova u Požegi* 1998. i 1999. Str. 33-44. Ur: Perić-Kempf, Bosiljka. Požega.

Muzička enciklopedija. Drugo izdanje JLZ. Zagreb 1977. Str. 503. Zagreb.

Nezavičajnik. Matični ured Crikvenica.

RADOSSEVICH, Nicolao. 1687. Antiphonale Breviari Romani (pisano rukom). Zbirka rukopisa i starih knjiga Nacionalna i sveučilišna knjižnica. Zagreb. Signatura R 3038

RIGONI, Antun. *Spomenica župe Crikvenica 1914-1942*. Rukopis. Arhiv Župe Uznesenja BDM Crikvenica.

Spomenica Osnovne škole u Crikvenici 1875-1946. Arhiv OŠ Vladimira Nazora. Crikvenica.

Slavko Matejčić, dipl. oec.
Petak, HR – 51260 Crikvenica
smateji1@gmail.com

UDC 78(497.561Crikvenica)(091)

Overview of the musical heritage of Crikvenica

Summary

This article gives a brief overview of the musical past of Crikvenica and its distinguished participants over the past four centuries. The author depicted his findings about the local musical tradition within the framework of two entities: church music and secular music. The oldest preserved document is the Antifonal Rimskog brevijara from the year 1687. compiled by the monk Nicolao Radossevich. The oldest known musical instrument are the Pauline pipe organs, for which it was determined in the year 1688. to be located in the choir of the Church of the Assumption of the Blessed Virgin Mary, but have not been preserved. It is assumed that the existing pipe organs were procured in the year 1868. Among the secular traditional musical instruments, the oldest one is the mijeh (bellows), mih, which was manufactured in 1879. and of which only the wooden parts were preserved. The author also mentions numerous participants in the musical past of Crikvenica who performed during certain periods. He lists the names of choirs and instrumental ensembles, as well as individual names of choirmasters and directors of tambura and wind instrument ensembles, as well as partially the names of their members.

Keywords: musical tradition, Crikvenica, Pauline monks, organs, vidulice (double-flute aerophone), mijeh (bellows), tambure (small stringed instruments), brass bands, choirs

